

RANNIKKOSODANKÄYNTI

Suomen rannikkopuolustuksen tulevaisuus

Ville Vänskä

Rannikkosodankäynti

Ville Vänskä

Rannikkosodankäynti

Suomen rannikkopuolustuksen tulevaisuus

© 2018 Ville Vänskä

Tämän teoksen tekstin ja kuvien jäljentäminen ilman lupaa painamalla, monistamalla, skannaamalla tai muilla tavoin kielletään tekijänoikeuslain mukaisesti.

Kannen kuvat: Rannikkotykkimiehiä 1920-luvulla Örössä (Ville Vänskän kokoelma) sekä Jehu-veneitä (kuva Puolustusvoimat)

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN:978-952-80023-7-6

Sisällysluettelo

ESIPUHE	7
1. JOHDANTO	11
2. RANNIKKOPUOLUSTUKSEN EVOLUUTIO	23
2.1 Rannikkopuolustuksen historian lyhyt oppimäärä	23
2.2 Rannikkopuolustus tänään	41
3. MERISODAN KUVA JA KEHITYSLINJAT	51
3.1 Toimintaympäristö	51
3.1.1 <u>Itämeren alue rannikkojoukkojen toiminta-alueena</u>	51
3.1.2 <u>Itämeri ja Suomen geopoliittinen asema vuonna 2018</u>	57
3.2 Sodankäynnin yleisiä kehitystrendejä	62
3.2.1 <u>Rannikkosodankäynnin uusia tuulia</u>	66
3.2.2 <u>A2/AD Itämerellä</u>	67
3.2.3 <u>Jäätynyt konflikti</u>	70
3.2.4 <u>Hybridisodankäynti</u>	71
3.2.5 <u>Informaatiovaikuttaminen</u>	79
3.2.6 <u>Kybersodankäynti</u>	82
3.2.7 <u>Deterenssiteoria</u>	85
4. TEKNIikka	89
4.1 Johtaminen ja tilannekuva	89
4.2 Tykistöjärjestelmät	92
4.3 Hakeutuvat ammuksiset ja täsmäaseet	94
4.4 Keinoäly ja robotiikka	97
4.5 Miehitettävät järjestelmät	100
4.6. Vedenalainen valvonta	105
4.7 Sensoritekniikka	107
4.8 Suoja	108

5.	RANNIKKOPUOLUSTUKSEN TULEVAISUUS	113
5.1.	Rannikkojoukkojen yleinen kehittäminen	115
5.2.	Rannikkojoukkojen sodankäynti	118
5.2.1	<u>Maihinnousun torjunta</u>	118
5.2.2	<u>Taistelu A2AD kuplassa</u>	121
5.2.3	<u>Yhteisoperaatiot rannikolla</u>	122
5.2.4	<u>Hybridiuhkien torjuminen</u>	127
5.2.5	<u>Hajautettu taistelu</u>	128
5.3	Visio rannikkosodankäynnistä 2035+	130

Käsitteitä ja määritelmiä	137
----------------------------------	------------

TIETOLAATIKOT

Tsushima	24
Rannikkopuolustus vuosituhanen vaihteessa	38
Ahvenanmaan sopimukset	55
Gerasimovin opit	78
Nolo virhe	84

ESIPUHE

Viime vuosikymmenten rakenteelliset muutokset Suomen puolustusvoimissa ovat koskeneet erityisesti rannikkopuolustusta. Koko itsenäisyyden ajan Suomen rannikkopuolustus nojasi vahvaan rannikkotykistöön, joka sukupolvien saatossa kehittyi maailman parhaaksi kunnes siitä luovuttiin lähes kokonaan. Rannikkotykistön aselajistatus on häviämässä ja osin jo hävinnyt vuoden 1998 merivoimiin yhdistämisen jälkeen. Vaarana on, että rannikkojoukoista muodostuu tulevaisuudessa marginaalinen apuaselaji laivastolle, vaikka rannikko-operaatiot ja rannikkosodankäynti ovat kansainvälisesti tarkastellen nousemassa entistä suurempaan arvoon. Suojaamaton rannikko tarjoaa vastustajalle helpon pääsyn Suomen ydinalueille tai mahdollistaa puolustajan maavoimien joukkojen kiertämisen koukkaamalla sen selustaan saariston suojissa. Suomen rannikko tarvitsee edelleen puolustajansa.

Olen tarttunut Rannikkotykistösäätiön tarjoamaan haasteeseen ja pyrin visioimaan tällä pamfletilla¹ Suomen rannikkopuolustuksen tulevaisuutta. Kirjoituksen on tarkoitus olla jatkumo pohdinnoilleni, joita esitin vuonna 2015 julkaistussa kirjassani *Merisota – historia, teoria ja nykypäivä* (Docendo). Kirjassani esitin lainauksen Charles Darwinin evoluutioteoriasta: *”Vahvin ei aina selviydy, mutta mukautumiskykyisin selviää”*. Menestyminen nykyaikaisessa sodankäynnissä edellyttää muutoksen ymmärtämistä ja siihen mukautumista. Usein muutoksen tunnistaminen vaatii myös pitkän aikaperspektiivin, mutta tarkkasilmäiselle viitteitä siitä on jo nähtävissä. Mukautuminen muutoksen vaatimuksiin edellyttää jatkuvaa olemassa olevien menetelmien ja suorituskäytön kriittistä tarkastelua sekä kehittämistä. Tämä luonnonlaki

¹ Pamfletti tarkoittaa kiistakirjaa tai kiistakirjoitusta. Tavallisesti pamfletilla tarkoitetaan jotain ajankohtaista ilmiötä koskevaa ohuehkoa kirjaa. Pamfletti on nimensä mukaisesti kriittinen ja usein asioita kärkevästi käsittelevä. Pamfletissa kirjoittaja esittää suoraan omia mielipiteitään ja kannanottojaan. (Wikipedia)

on rannikkojoukoille nyt tärkeämpi kuin koskaan aikaisemmin. Ilman uudistumista, uutta roolia ja uutta aseistusta rannikkojoukot kuihtuvat hiljalleen pois. Kiihtyvällä tahdilla kehittyvä teknologia ja uudet sodankäynnin muodot tarjoavat varmasti jotain uutta myös suomalaisille rannikkojoukoille.

Sotahistorioitsijana koin tulevaisuuden visioimisen aluksi haastavaksi. Kehitys on harvemmin lineaarista ja monen sotilasteknologian osan kohdalla viimeaikainen kehitys on edennyt harppauksin. Toisaalta sellainen teknologia joka on käytössä 20 vuoden päästä, on nyt jo pitkälti visioitu suunnittelupöydillä ja esitelty sotilasalan julkaisuissa.

Sodankäynnin kehityslinjojen ja aseteknologian käsittely ovat tässä kirjoituksessa huomattavan yleismaailmallisia johtuen siitä, että maailman mittakaavassa rannikkojoukot tai rannikkosodankäynti kuuluvat marginaaliryhmään. Monet alun perin maasodankäyntiin kehitetyt laitteet ja aseet soveltuvat kuitenkin lähes sellaisenaan rannikkopuolustuksen tarpeisiin. Samoin esimerkiksi kybersodankäynnin tai informaationsodankäynnin ei voisi kuvitella suoranaisesti liittyvän rannikkopuolustukseen, mutta uusina sodankäynnin ulottuvuuksina niiden vaikutukset saattavat kohdistua hyvinkin kivuliaasti rannikkopuolustuksen järjestelmiin. Toinen merkittävä syy aiheen pintapuoliseen käsittelyyn on kirjoituksen perustuminen yksinomaan julkisiin lähteisiin. Merkittävimmät lähteet ovat olleet sotateknistä kehitystä seuraavat aikakauslehdet: Jane's Defence Weekly, Jane's International Defence Review ja Jane's Navy International.

Tämä kirjoitus ei paikoin kärkeivistä mielipiteistäni huolimatta sisällä ehdottomia totuuksia, vaan pyrkii pikemminkin herättämään ajatuksia ja keskustelua Suomen rannikkopuolustuksen tulevaisuudesta. Huolimatta kirjoituksessa mahdollisesti esiintyvistä kritiikistä, en väheksy aiempien sukupolvien uutteraa työtä rannikkopuolustuksen kehittämiseksi. Olen kirjoituksessa myös peilannut rannikkopuolustuksen toimintamahdollisuuksia Venäjän merisotilaalliseen kehitykseen – älköön tästäkään kukaan pahastuko. Suomella on Venäjän kanssa pitkä ja so-

taisa historia, ja toisekseen Venäjä ainoana Itämeren rantavaltiona käy tälläkin hetkellä sotaa.

Kirja noudattaa rakenteeltaan karkeaa jakoa, jossa ensimmäinen osa käsittelee maailman muutosta ja tulevaisuuden suuntaviivoja, toinen osa rannikkopuolustuksen evoluutiota sekä nykytilan kuvausta. Kolmas osa käsittelee rannikkopuolustuksen toimintaympäristöä ja sodankäynnin yleistä kehitystä. Kirjan neljäs osa keskittyy uuden teknologian mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin. Viimeinen osa keskittyy visioimaan mahdollisuuksia Suomen rannikkopuolustuksen järjestämiseksi.

Useat yksittäiset ihmiset ovat avustaneet tiedoillaan ja taidollaan kirjan syntymistä. Kiitokset kapteeniluutnantti evp Patrick Bagge, ye-komentajakapteeni Klaus Fromholz, ye-komentajakapteeni Pekka Hietakangas, ye-komentajakapteeni Lari Pietiläinen ja ye-komentaja Hannu Roponen.

Rannikkotykistösäätiö on tukenut kirjoitustyötäni apurahalla, jolle lausun parhaimmat kiitokseni. Ilman tuota apurahaa tämä teos olisi jäänyt kirjoittamatta.

Suomenlinnassa, marraskuussa 2018

Ville Vänskä

Viime vuosikymmenten rakenteelliset muutokset Suomen puolustusvoimissa ovat koskeneet erityisesti rannikkopuolustusta. Koko itsenäisyyden ajan Suomen rannikkopuolustus nojasi vahvaan rannikkotykistöön, joka sukupolvien saatossa kehittyi maailman parhaaksi, kunnes se hylättiin lähes sellaisenaan. "Vahvin ei aina selviydy, mutta mukautumiskykyisin selviää". Tämä luonnonlaki on rannikkojoukoille nyt tärkeämpi kuin koskaan aikaisemmin. Menestyminen nykyaikaisessa sodankäynnissä edellyttää muutoksen ymmärtämistä ja siihen mukautumista. Mukautuminen muutoksen vaatimuksiin edellyttää jatkuvaa olemassa olevien menetelmien ja suorituskykyjen kriittistä tarkastelua sekä kehittämistä. Kirjassa pohditaan sodankäynnin muutosta ja sen vaikutuksia Suomen rannikkopuolustukseen

Komentaja Ville Vänskä on toiminut urallaan merisotataktiikan pääopettajana Merisotakoulussa ja merisotaopin vanhimpana opettajana Maanpuolustuskorkeakoulussa. Hän on harrastanut merisotahistorian tutkimusta useita vuosia ja julkaissut aiemmin kirjat: Merisota - Historia, teoria ja nykypäivä (Docendo, 2015) , Merisotataito I-II - Komentajakapteeni Golovinin käsikirjoitus merisotataidon oppikirjaksi (BoD, 2017) ja Punakaartin laivasto (BoD, 2018).

